

ЛІТЕРАТУРА:

1. Побіженко В. В. Плагіат, як чинник зниження якості освіти / В. Побіженко, І. Побіженко // Системи обробки інформації. - 2011. - Вип. 8. - С. 310-313.
2. Інтелектуальна власність: Словник-довідник / За заг. ред. О.Д. Святоцького; у 2-х т. – Т.1. Авторське право і суміжні права / За ред. О.Д. Святоцького, В.С. Дроб'язка. – Уклад.: В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 356 с.
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>].
4. Зуб В. М. Плагіат: його різновиди та заходи протидії / В. М. Зуб, М.М.Дем'яненко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2014. - № 4. - С. 86-90.
5. Про вищу освіту : Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.
6. Сляднева Г.О. Проблеми вдосконалення цивільного законодавства про боротьбу з плагіатом і піратством: матеріали круглого столу (Одеса 25 травня 2013 р.) / Г.О. Сляднева ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є.О. Харитонова ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2013. – 116 с.
7. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: захист від контрафакції, піратства та плагіату : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., Одеса, 9 жовтня 2012 р. / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Півд. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України; [упоряд.: Р.Є. Еннан, Г.О. Ульянова; за заг. ред. О.І. Харитонової]. – О. : [б. в.], 2012. – 373 с.
8. Коцюк Ю. А. Когнітивний дисонанс як інструмент зниження рівня плагіату / Ю. А. Коцюк // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія". Психологія і педагогіка. - 2013. - Вип. 24. - С. 56-61.

Бода Н. Р.

студент II курсу юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: *к.ю.н., доц., доцент кафедри теорії*

та історії держави і права ТНЕУ

Кравчук В. М.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА В ЙОГО ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаючи психологічну культуру як системоутворюючий компонент особистості юриста-фахівця, можна зазначити, що психологічна культура - це узагальнене інтегральне утворення високого рівня, що містить пов'язані за координаційними й субординаційними принципами такі психологічні властивості людини як: мотиваційні, емоційні, інтелектуальні, комунікативні, рефлексивні, регулятивні та ін. Це дає можливість розглядати психологічну культуру з позицій

системного підходу, як ієрархічне системне утворення психіки людини в руслі культурно-історичного розвитку й у контексті соціальної взаємодії людей [1].

Психологічна культура юриста входить як системний елемент до складу юридичної психології.

Юридична психологія — це наука, що вивчає закономірності та механізми психіки людей, включених у сферу правових відносин «людина-право». У центрі уваги цієї науки знаходяться психологічні проблеми узгодження людини і права як елементів однієї системи. Психологія служить своєрідним «передавальним механізмом» між нормативними приписами і поведінкою суб'єктів. Виходячи з вищевказаного, психологічна культура юриста - це органічна єдність психологічної освіченості (знань, навичок, прийомів, аутотренінгу, саморегуляції тощо) волі, відповідних професійно-психологічних якостей, які спричиняють ефективний вплив на регулювання правовідносин у суспільстві.

Професор С.С. Сливка виділяє чотири основні групи аспектів культури почуттів юриста, де поряд з духовно-національним, морально-правовим та професійним почуттям існує ще й психологічно-естетичний аспект [7].

Структура психологічної культури юриста складається з кількох структурних складових:

- знання психічного складу людини, осягнення психолого-правової сутності фундаментальних категорій юриспруденції;
- впевненість в необхідності психологічних знань для високопрофесійної діяльності;
- вміння користуватися психодіагностикою в процесі спілкування, розкривати психічні стани різних суб'єктів в конкретних ситуаціях професійної діяльності, відчувати характер поведінки людини: клієнта, підозрюваного, обвинувачуваного та ін.;
- психологічно точно поводити себе під час розгляду юридичної справи, тощо) [7].

Психологія професіоналізму діяльності юриста передбачає ціннісне ставлення індивіда до юридичної праці, мотиваційну готовність здійснювати даний вид діяльності в конкретному середовищі та за конкретних (часто екстремальних) умов. У юридичній психології сучасна діяльність юриста послідовно розгортається в бік психології, а пошук шляхів активізації людського чиннику — в юриспруденції та врахуванні психологічних і соціально-психологічних особливостей індивіда у контексті підвищення ефективності юридичної діяльності.

Дуже важливе значення мають особливості прояву психологічної культури в ході взаємодії в юридичному середовищі. Необхідно враховувати, що психологічна культура є результатом не тільки соціалізації, а й виховання висококультурного фахівця, здатного до великої внутрішньої роботи над собою [1].

Важливою психологічною особливістю діяльності юристів є наявність владних повноважень. В інтересах справи юристам надане право в необхідних випадках втручатися в особисте життя людей, з'ясувати обставини, обмежувати в необхідних випадках волю окремих громадян і навіть позбавляти її. Психологічний стан юриста визначається насамперед високим ступенем відповідальності, а застосування своїх повноважень припускає вирішення низки

розумових завдань, що дозволяють визначити необхідність і розумність дій, їхню законну основу. Часто це пов'язано з необхідністю зупинитися на одному з варіантів і тому характеризується особливою напруженістю. Уміння розумно, з утримуванням законів користуватися наданою владою – одне з найважливіших професійних вимог до юристів. Значною мірою правомірність і доцільність використання влади залежить від особистісних якостей фахівця. У правовій державі представники влади мають діяти таким чином, щоб не пригнічувати особистість та її свободу, не втручатися у сферу її самовизначення, сприяти реалізації та забезпеченню прав і свобод громадян, водночас залишаючись організуючою і стримуючою силою для суспільства [8, с.164].

У руках юриста (наприклад прокурора, судді, слідчого, оперативного працівника та ін.) зосереджені особливі владні повноваження, право і обов'язок застосовувати владу від імені держави, що, відзначає Ю. Чуфаровський, обумовлює розвиток професійного почуття підвищеної відповідальності за наслідки своїх дій і вчинків [6]. З психологічного погляду складність розв'язання практичних завдань юристом полягає в тому, щоб почуття відповідальності не придушувало його активність, не спонукувало до надмірної обережності й не сковувало його мислення [5].

Установлення психологічного контакту, інакше іменованого емоційним контактом, – важлива умова будь-якого спілкування, тим паче такого, метою якого є отримання інформації, необхідної для прийняття рішень у конкретних ситуаціях. Комунікативна діяльність у роботі юриста посідає одне з провідних місць і визначає рівень його професіоналізму [7]. Відтак, юристові треба постійно вдосконалювати свої знання з психології, щоб забезпечувати рівновагу між внутрішніми і зовнішніми психічними процесами, що, звичайно, впливає на зміст професійної діяльності. Проте цього недостатньо. Адже юрист як особа може характеризуватися високими душевними якостями, але не вміти втілювати їх у практичну діяльність. У результаті не буде забезпечений ефективний психологічний вплив на громадян, що, своєю чергою, негативно вплине на правову діяльність. Коли йдеться про психологічну культуру, важливо поєднувати теорію і практику.

Професіоналізм юридичної діяльності складається із сукупності загальнотеоретичних, спеціально юридичних і психологічних знань, вмінь і навичок для ефективного її здійснення. Професіоналізм юриста характеризується певним рівнем психологічної готовності здійснювати юридичну діяльність. З одного боку, професіоналізм – це інтегральна якість, властивість особистості, що формується в діяльності й спілкуванні, а з іншого – це процес і результат діяльності й спілкування. Основи професіоналізму передбачають наявність у юридичної особи здатності до самооцінки, самоаналізу, саморозвитку, самоорганізації та самоконтролю[3].

Психологічна культура виконує таку важливу функцію, як своєчасне вироблення психічної адаптації юриста до різноманітних несподіванок. Правник повинен бути готовий до будь-яких вказівок, умов праці і при цьому не повинен панікувати, гарячкувати. Наразі йдеться не про будь-яку, а саме про своєчасну адаптацію, з проявами швидкого реагування, приведення себе у стан професійної

готовності. Психологічна культура передбачає також уміння юриста виробляти необхідну адаптацію у громадян [6].

Таким чином, роль психологічної культури у здійсненні професійної діяльності юриста важко переоцінити, адже психологічна культура юриста становить органічну єдність психологічної освіченості, волі та відповідних професійно-психологічних якостей, які ефективно впливають на урегулювання правових ситуацій. Не викликає сумніву те, що висока психологічна культура формує справжній професійно-правовий характер юриста.

Психологічна культура для юриста має велике практичне значення. Найперше вона впорядковує його мислення та ділове мовлення, що дає змогу зрозуміти своє місце в суспільстві та серед колег, де можливі зверхність, формальне ставлення до справи. Крім цього, психологічна культура активізує свідомість, розвиває почуття, забезпечує юристові розумну дію його волі, підвищує ефективність виконання службових обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодалев А.А. Психология личности / А.Бодалев. - М.: МГУ, 1983. – 188 с.
2. Бочелюк В. Й. Юридична психологія: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл./ В. Й. Бочелюк. - К.: ЦУЛ, 2010. - 346 с.
3. Васильев В.Л. Юридическая психология: 6 изд., перераб. и доп.- С-Пб.: Питер, 2009. - 608 с.
4. Кайманова Я. В. Особливості психологічної культури адвоката // Науковий вісник Харківського державного університету.- 2016. - №2.
5. Кондратьев Я. Ю. Юридична деонтологія: підручн. для студ. вуз. ; Національна академія внутрішніх справ України / Я. Ю. Кондратьев. - К.: Ін Юре , 2000.- 351 с.
6. Коновалова В. Юридична психологія: академічний курс: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. Коновалова, В. Шепітько; Національна юридична академія України ім. Я. Мудрого. - К.: Ін Юре , 2004. - 421 с.
7. Сливка С.С. Юридична деонтологія : навч. посібн. / С. С. Сливка.- К.: Атіка, 2008.- 296 с.
8. Кравчук В. М. Значення громадянського суспільства та демократії у становленні взаємодії судової влади і громадськості/ В.М. Кравчук, П.І. Каблак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Випуск 2. Том 3. 2015. – С. 161-166.

